

IRODALMI ÉRTESÍTŐ.

*Gróf Kuun Gézá*tól az Akadémiai Értekezések XII-ik száma egy becses tanulmányt hoz „*Ujabb adatok a Kún-Petrarca-Codexhez*“ czimen. E tanulmányban a nagy tudományú főúr azokat a megjegyzéseket tárgyalja, melyeket az általa kiadott „Codex Cumanicus“-ra külföldi tudósok tettek, s főleg Teza olasz tudós megjegyzéseit. Teza nem osztja azt a nézetet, mely szerint a latin-perzsa-kún szótár gyűjtőinek e munkával főczéljuk a volt, hogy honfitársaik számára a perzsa és kún nyelvet beszélő népek-lakta tartományokban a kereskedést megkönnyítsék. Gróf Kuun kifejezett nézetét fentartja, mert „a nyelvnek tudományos érdeke a középkorban nem birt vonzó erővel, mert még nem is ébredt fel az emberek lelkében, s a klaszikai nyelvek és irodalmak ismeretére vezető szótárak kivételével csakis a valóságos irodalom, térítés és kereskedelem czéljaira szolgáló szógyűjtemények irattak.“ Szerinte a „Codex cumanicus“ első része kereskedők, második része hittérítők számára készült.

Keresztyén Egyház. történelme Irta *Warga Lajos* theol. tanár. Sárospatakon. A kezünk alatti második és harmadik füzet a III-ik kötetet nyitja meg, melyet már korábban két kötet megelőzött. Szerző a bevezetésben párhuzamot von a múlt és jelen, azaz a katholicismus és protestantismus között. „Mikor annak alkonyulni kezdett, akkor ennek a hajnal mosolygott fel. Amaz azt vitatta, hogy csak az üdvözöl, ki az egyh. parancsai szerint él, egyházon kívül és nélkül az ember a kárhozat zsákmánya lesz. Emez pedig azt hirdette, hogy ha hivatásunkat az egyházban, államban, községben, családban buzgósággal betöltjük s minden foglalkozás szent, ha azokat Istennek szentelt lélekkel és igazsággal teljesítjük — üdvözülünk.“ Ezek után tájékoztat ad a XIX. százév egyh. és vallásos mozgalmainak ismertetéséhez.

Az első szakasz a római egyház, a pápaság történetével kezdődik. VII. Pius, XII. Leó, VIII. Pius, XVI. Gergely, IX. Pius, XIII. Leó pápák törekvései után a kath. egyház részletes története van előadva országonként. Nevezetesen: Olasz-, Spanyol-, Portugália, Francia, Angol, Német, Sweitz, Porosz, Ausztria, Magyar, Orosz országokban, Ameri-

kában stb. A theol. történelmi tudományok a kath. egyházban, hitviták, szerzetes rendek. Végül a kath. egyh. élet jellemzőbb vonásai, térítések. A második szakaszban a prot. egyházak történelme a német államokban: Baden, Bajor, Hessen, Hannover, Nassau, Mecklenburg, Szászország, Würtembergben; Nagybritanniában, Franciaországban, Sweitzban van előadva.

A szerző érthető, világos nyelven írta meg munkája e részét is, azonban nem minden felekezeti elfogultság nélkül. Ettől eltekintve műve jó és használható s magyar prot. egyh. irodalmunkban bizonyára számottevő. Ugy e kötetben, mint a megelőzőkben, a források az illető cikkek végén, mindenütt meg vannak nevezve. A III-ik kötet előfizetési ára: 3 frt.

A Jánosevangelium világnézete címmel egy 89 lapra terjedő füzet jelent meg *Stromp* László pozsonyi theol. m. tanártól. Szerző röviden ismerteti a negyedik evangelium körüli kérdéseket s világosan állítja az olvasó elé saját nézetét. A mű hasznos és tanulságos mindazoknak, kik ily kérdések tanulmányozásánál nem vehetik igénybe az idegen nyelvű irodalmakat. Szerző álláspontját tán leginkább jellemezhetjük egy pár nézetének ismertetésével. Szerinte a negyedik evangelium „két különböző emberfaj“-t ismer t. i. világosság fiait és sötétség fiait. Ján. 9, 31-et úgy magyarázza, hogy Isten „a bűnösöket meg *sem* hallgatja“, 17, 9-et pedig, hogy „a bűnös világért maga a Logoskrisztus is hasztalan könyörögne.“ Ily felfogással következetlennek állítja az evangelium íróját, ki azt mondja, hogy az objectív bűn „subjectivé válik akkor, ha az istenivel szemben tudatos ellentétté lett, mi akkor állt be, mikor a Logos testben láthatólag megjelent. (54. l.) De vajjon nem lehet-e az evangelium írója következetes s a praemissum a „két különböző emberfaj“-ról téves? Szerző szerint a Sátán, ki kezdettől fogva — ἀπ' ἀρχῆς — (8, 44.) embergyilkos, a negyedik evangeliumban csak a világban levő tényleges bűnnek, a kor „szellemének“ megfelelően való *személyesítése*, s az evangelium írója nem törődik azzal a kérdéssel, hogy ki ő. De a Logos, ki eleitől fogva — ἐν ἀρχῆν — volt, már nem csak a világban levő tényleges jónak, a kor szellemének megfelelően személyesítése, hanem „metaphysikai hpyostasis,“ ki megtestesült Jézusban, ki „az a delej, mely a fémet magához vonja, míg a holt kő mozdulatlan marad: — s ezzel beáll az elkülönítési processus.“ A mű különben igen nagy gonddal, philosophiai szellemben és nyelvezettel van megírva. Megjelent Hornyánszky Viktornál Budapesten. Ára 70 kr.

Dr. Nagy Mór, városi tanácsos LENAUBÓL egy kötet költeményt

adott ki. E fordításoknak egy része megjelent a napi lapokban is. A magyar származású német költő műveiben sok van, mi a magyar szívnek rokonszenves, s mit e fordításokon is érezni lehet. Dr. Nagy M. igyekezett az eredetit mindenütt hiven követni. A csinos kötet ára 1frt.

Az Athenaeum Kézi Lexiconából a 27, 28, 29 és 30-ik füzetet vettük. Az N. O. P. betűkön kezdődő fogalmak vannak megmagyarázva. Mindenik füzethez színes képmelléklet van csatolva. Cikkeik világos nyelvezettel, érthető stylussal vannak megírva. A fogalmak is — pár kivételével — teljesen megmagyarázva. Minden új füzet egy-egy bizonyíték a mellett, hogy a szerkesztők értenek hozzá. Új évre az egész mű 40 füzetben, 2 kötetben jelenik meg. Egy füzet ára: 30 kr.

Irodalomtörténeti közlemények szerkeszti Ballagi Aladár. II. évfolyam, III-ik füzet. Az érdekes tartalomból kiemeljük: A „Pannoniai Ének“ Széchy Károlytól, „A felső magyarországi kryptokalvinisták hitvitázó irodalmáról“ Ráth Györgytől cz. cikkeket. Az Adattár-ból: „Kazinczy F. három levele“ Szinyei Gerzsontól, melyek közül a harmadik reánk unitáriusokra vonatkozik, melyet fennebb közlünk.

A magyar irodalom története XIII. füzet. Irta *Bodnár Zsigmond* egyetemi m. tanár, Budapesten. A vallási próza, A történetírás, A bölcsészeti irodalom, A lyra, Az elbeszélő, leíró és tanító költészet, A dráma, a szép próza szakaszok vannak tárgyalva tárgyilagosan, élénk irályljal, kimerítőleg. Minden sorából kitetszik, hogy a könyv szerzője hivatott tollal dolgozik. A könyv-barátok és könyvtárak figyelmébe ajánljuk e hézagpotló, irodalomtörténetünket egészen felölelő munkát. Előfizetési ára félévenként: 6 frt.

„*Kálmán élete és theologiája*“ című munkára hirdet előfizetést két törekvő ifju ember, *Jancsó Sándor* és *Nagy Károly*, kik munkájukat magán tanári vizsgára készítetették és most nyilvánosságra is akarják bocsátani. Dicséretes törekvés, pártolásra méltó vállalkozás. A mű 22 nyomtott iv terjedelmű lesz s előfizetési ára: 2 frt, mely összeg Nagy-Enyedre Báldy K. könyvkiadóhoz küldendő.

Vázlatok a magyar életből és jellemről. Fletcher Margit által. (Sketches of life and Character in Hungary by Margaret Fletcher with illustrations by Rose Le Quesne, London: Swan, Sonnenschein and Co. 1892.) A fennebbi cím alatt Fletcher Margit kisaszszony, ki barátnőjével, Le Quesne Rózával a mult nyáron hazánkat beutazta, egy érdekes könyvet írt, melyet Le Quesne rajzokkal illusztrált. Szerző tapasztalatait, nem tudományos, hanem könnyed és vonzó modorbán írja le, a mely bizonyára, sok angol utazónak felkelti figyelmét s érdeklődését Magyarország iránt. A meleg rokonszenvvel írt könyvet ajánljuk angolul tudó olvasóink figyelmébe.

Éppen most jelent meg a *Fiatalság barátja* ifjusági lapból Dr. *Brassai Sámuel* és *Boros György* szerkesztésében — a téli szám. E lapot igen melegen ajánljuk az ifjuság közti terjesztésre. Ferencz püspöknek e számban foglalt bölcs tanácsai az ifjuság által megszívlelendők. Sok hasznos olvasmány foglaltatik e lapban. E szám ára 10 kr.

KÜLÖNFÉLÉK.

Egyházpolitikai kérdések czim alatt bizonyos idő óta az államot és egyházat mélyen érdeklő fontos ügyek foglalkoztatják és hullámoztatják az országos közvéleményt. Az elkeresztelési rendelet visszavonásáról, az 1868. LIII. t. cz. módosításáról, a zsidóvallás receptiójáról, a vallás szabad gyakorlásáról s a házassági biráskodásnak a kötelező polgári házasság behozatalával való rendezéséről van szó. A vallásügyi reformok nehézség nélkül nem szoktak keresztül menni. Hajdanában véres háborukat idéztek elő s bizonyára most is szó- és tollharczot fognak eléldézni. Az újításokat az áldatlan elkeresztelési vita hozta szőnyegre s azoknak csak megpendítése is kormányválságot vont maga után. A Szapáry-kabinet lemondása következtében Wekerle elnöksége alatt megalakított új kormány programmul tűzte az említett kérdések szabadelvű irányban leendő megoldását. A megoldás elé azonban számos akadály tolu. A képviselőházi pártok a reformokat általánosságban pártolják, azonban a tagok között nincs meg mindenben az egyetértés. Némelyek azt tartják, hogy az általános vallásszabadság kimondásában a zsidó vallás receptioja is bennfoglaltatik; a nemzeti párt vezére a *kötelező* polgári házasságra nézve még nem nyilatkozott. A főrendiház látható többsége ellene van. A róm. kath. clerus — mögötte Rómával — a reformok ellen foglalt állást. A ref. és ág. hitv. egyházak határozottan még nem nyilatkoztak; ezek a szabadelvű haladásnak útját nem akarják ugyan állani, de feltételeket szabnak; nevezetesen az 1868. 53. t. cikket fennakarják tartani; követelik, hogy az általános házassági jog rendezésénél a házasság felbonthatósága kimondassék s míg ez a rendezés bekövetkezik, a házasságügyi biráskodás joga (a Királyhágón tul) rájuk is kiterjesztessék. Mi ez úttal csak annyit jegyzünk meg, hogy a szabadelvű reformokat általában pártoljuk, de be kell a részleteket várnunk. Ez úttal csak amaz óhajtasunknak adunk kifejezést, vajha sikerülne azokat az egyházak békéjére és a nemzeti érdekek előnyére állapítani meg.